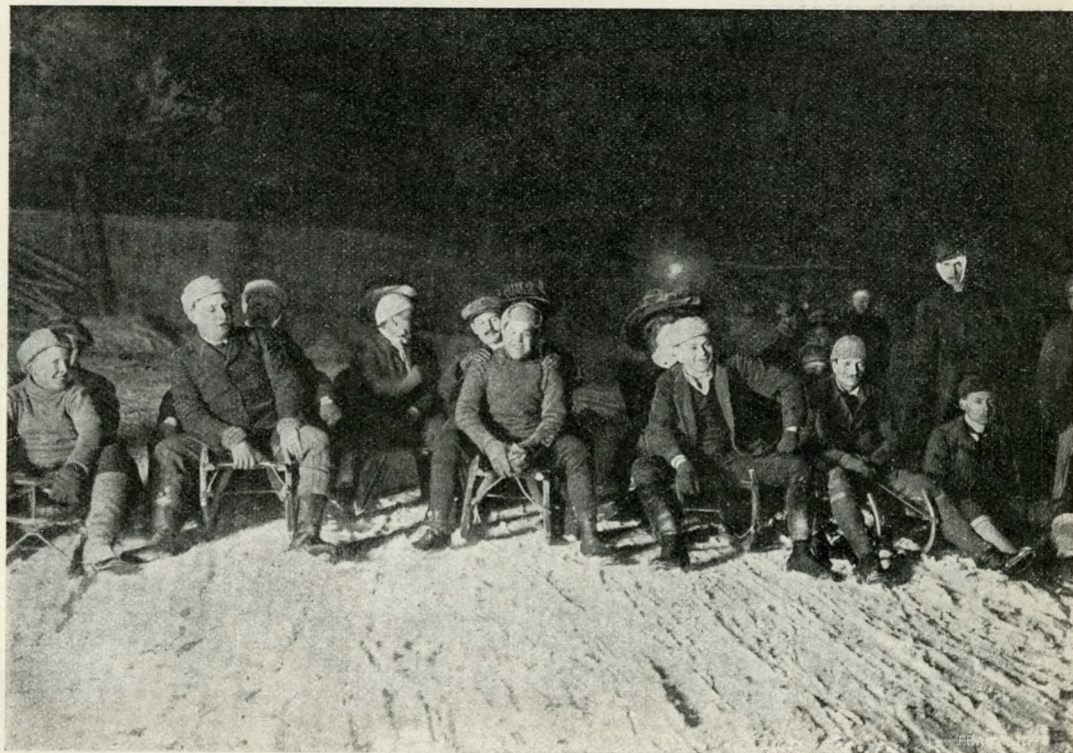

tavaszi, mint téli. A kitárt ablakon át behatoló egyedüli hang a Loire lomha hullámainál ered, melyek a nagy kőhid pilléreit nyaldossák. Nem feküdtem le; nem is fogok lefeküdni, mert tennivalóm lesz már hajnalhasadtakor. Ámbár ma keményen dolgoztam, nem vagyok fáradt; az izgatottság elnyomja a fáradtság érzetét. De hadd írjam le röviden, mi történt az utolsó pár nap alatt. Megnyugvás és öröm nekem, ha rokonérzésű lelked osztozik örömben és bánatomban. A mit irok, azt te — tudom — türelmetlenül és — remélem — érdeklődéssel fogod olvasni. Hogy többször mosolyra indítalak, abban bizonyos vagyok.

Utolsó, Orleánsban kelt levelemből már tudod, hogy Suresnesben mint *chauffeur* Miss Molly Randolph szolgálatába szegődtem. Ugyanekkor sikerült a *garage* tulajdonosa segítségével az új forgatyt bájós úrnőm utálatos kocsijához illeszteni és délután három vagy négy óra felé útra készen állottunk. Mikor a pokrócot a hölgyek köré csavartam, Miss Randolph esdő tekintetét vetett rám. «Nagynénem — így szólt, — azt állítja, hogy egészen hiábavaló útra kelnünk, ő meg van győződve, hogy sohasem jutunk el semerre. Pedig ugy-e bár, jó a kocsit, Brown, és elérünk Toursba, nemde?» Én egészen az igazságnak megfelelően, így válaszoltam, igen szívélyesen: «Ez egy *nagy* kocsit, miss. Biztosítom, hogy ezzel kényelmesen be-

INDULÁSRA KÉSZEN, A GELLÉRTHEGYEN.

KÉT ÜLÉSES A NORMAFÁNÁL.

járhatja egész Európát.» Isten a megmondhatója, hogy ez a kérdés inkább reményemet fejezte ki, mint tapasztalataim eredményét; de örültségnek tartottam volna megengedni, hogy egész vállalatunk a legelején megakadjon egy félénk öreg asszonyosság aggodalmi miatt. «Hallja-e, Mary néni, mit mond Brown?» — szólt a lány oly hangon, mely kifejezte, hogy minden okoskodás megszűnik, mire én siettem a kocsit útnak indítani.

Jupiterre! a kompresszió túlerős volt. Erre nem voltam elkészülve, miután a kéz egyszerű forgatása elég, ha a Napiert kell megindítani. Most a fogantyú visszakocczzanása majd összetörte a kezem csuklóját. De a második próba már működésbe hozta a gépet; én helyemre pattantam a hölgyekkel általellenben (láthatod ebből, hogy a kocsit phaetonüléssel) és óvatos lassúsággal igyekeztem a domb teteje felé. Valamikor használtam egy Benz-kocsit (emlékszel kis 3½ lóerejű «félpennys Benz»-emre, mint én neveztem), mely hajtósíjjakkal és a rendes álló és mozgó csigákkal volt ellátva, holott ezt a német szörnykészítményt jockey-csigával hajtják; ez pedig pokoli készülék, melyet — úgy látom — csak a végből eszeltek ki, hogy a hajtósíj mennél gyorsabban elszakadjon. A kormányzás is balkézrel kezelendő fogantyúval történik és annyi különféle emeltyű szolgál a kocsit kellő kezelésére és vezetésére, hogy újkori Briarcus legyen, a ki győzze.

NÉGY ÜLÉSES SZÁN, ESTE, A GELLÉRTHEGYEN.

El kell azonban ismernem, hogy a gépezete nagyerejű. Zúgva-búgva, de kifogástalan módon haladt másodrendű sebességgel a surresnesi hegy teteje felé; de midőn egyenes területre értünk és a sebességen változtattunk, a jockeyt kissé hamar mozgattam és «nyissz!» elszakadt a hajtósíj. Rettenetesen féltem, hogy új úrnőm ostoba fajankónak fog tartani, elveszti a bizalmát irántam és a kocsit iránt és elhatározza, hogy hirtelen véget vet az egész utazásnak; ennél fogva, mihelyt észrevettem, hogy szakad a síj, hátrafordultam, megmondtam, mi történt és hozzátettem, hogy a kárt igen rövid idő alatt helyrehozhatni. Úrnőm elragadó mosolylyal mondá: «Mily szép, hogy oly nyugodtan veszi. Rattray, ha szakadt egy hajtósíj, mindig úgy tett, mintha a világ vége volna.»

Azt hinné az ember, hogy mi sem könnyebb, mint egy hajtósíj kijavítása, és valóban könnyű is az, ha csak kalapácsal be kell verni egy horgot és a síj végeit megfordítani. De az ilyfajta kocsinál az összekapcsolás sodrony-tekerccsekkel történik. Ez is egyszerű dolog a műhelyben, de boszantó dolog a síjjavítás az útszélen, és ha megtörtént is már, a drótok, mint későbbi tapasztalataim mutatták, alig száz mértföldnyi út után elkoptatják és átlukasztják a síjakat.

BUDAI CSALÁDI SZÁN.

Az első napon, míg nem találtam el a munka csínyját-bínyját, undorítónak és unalmasnak találtam. Először is ki kellett nyitnom a kocsis hátsó részét; e végett az egész gondosan odaerősített podgyászt leszedtem és az útra leraktam. Azután a drótok és a szerszámok együtt vagy a kocsis padlója, vagy a hölgyek ülései alatt voltak elhelyezve; őket zavartam tehát mindig, ha bármire szükségem volt. Mily egészen más az én gyönyörűen tervezett Napierkocsim, melynek minden egyes része könnyen hozzáférhető!

A javítási munka vagy félóraig tartott. Mikor vége volt, egy darabig folytattuk utunkat; de mivel beesteledett, figyelmeztetem a hölgyeket, hogy a sötétségben nem mulatságos az utazás, jobb lesz tehát, ha az éjszakát Versaillesben töltik és másnap mennek tovább Orleáns felé. Ebbé beleegyeztek.

Saját kényelmem szempontjából már előbb kiszeltem egy tervet. Tudtam, hogy némely kisebb vidéki vendéglőben nem lesz külön szoba a cselédek számára, különösen pedig étkezéskor majd együtt leszek a hölgyekkel, ami teljesen megfelelt ízlésemnek. A nagyobb városokban a futárokkal, inasokkal és cseléd-lányokkal való együttékezés elkerülése céljából elhatároztam, hogy a hölgyeket elhelyezem valamely hótalban, aztán magam szépen elmegyek egy másikba. Így tettem Versaillesban is. A hölgyeket a város legelőkelőbb hóteljébe vittem, a kocsit az istálló udvarába állítottam és magam kimentem a ház elé, hol Almondra várakoztam. Ő óvatosan követett bennünket a Napierrel, melyet egy mellékutczában, tőlünk vagy kétszáz yardnyira állított meg. Hozzácsatlakoztam és egy csendes hótalbe hajtottunk, mely körülbelül negyed mértföldnyire esett a miss Randolphtól. Bevittem a podgyászatot, megfürödtem, fehérneműt cseréltem, fejedelmi módon ebédeltem és utasítottam Almondot, hogy reggel hat órakor talpon legyen, alaposan tisztítsa ki és olajozza a német kocsit és új horgokkal összekapcsolt számos hajtószíjat tegyen készletbe, mert elindulásunk után kötelessége lesz a Napierrel Orleáns irányában követni bennünket. Így tehát kettős életet élek: nappal a bőrbe öltözött *chauffeur* vagyok, éjjel a saját kocsiján utazó angol gentleman. A terv jól kifundált; vigyázok, hogy nyomdokomra ne találjanak; lehetetlen, hogy bárki felfedezze a valót.

Nem kis mértékben félve és remegő szívvel vittem másnap reggel nyolcz órakor a kocsit Miss Randolph hóteljének kapuja elé. Ő, álarozos és szemvédővel felszerelt nagynénje társágában azonnal megjelent és nem telt öt perczebe, hátul a kocsihöz volt kötve a podgyász.

«Most tessék jól megérteni, — szolt a leány vidám szemhunyorgatással, — zarándokútra kelünk, nem akarunk meteoriként repülni. Ha

ez a kocsis versenyautomobil volna, — pedig gyanítom, hogy nem az, — még akkor sem kívánnék versenyfutást. Csak épen tovasiklani akarok, e közben mindent jól megnézni, minden pillanatban új benyomásokat befogadni.»

(Folytatása következik.)

AZ EMBER SZÁRNYAI.

A párisi léghajó-kiállítás.

Páris, január.

Ma még az automobil az úr, holnap már a repülőgép lesz az. Sok iparban ma még a kézimunka járja, de a motor belefészkelte magát ide is s forradalmat teremtett az ember és a gép között. Éjszak-Franciaországban egy egész város foglalkozott századokon át a takácsiparral. Hazebrouckban, kevés kivétellel, mindenki takács volt mindezeideig, — egész családok. Csöndben, békében élő nép volt. Egyszerre közéjük csapott, ép karácsony előtt, egy ördögös szövőgép. A gyárosok megrendelték e szövőgépeket s ezek viszont egyszerre tíz takácsnak vették el a kenyerét. A gépbestiák!... A takácsok, szegény nép, egyszerre fölriadtak: oda minden jelen és jövőjük nincs biztosítva. Egy éjszakán fejszéssel behatoltak

a gyárudvarokba és több szövőgépet millió darabra tördeltek.

Természetesen, ezzel nem volt elintézve e részvétre méltó nép ügye, sorsa. A gép diadalmasan szótta a fonalakat s a hazebrouckiák nagy tömege kénytelen volt letenni az orsót. Máshoz kezdtek.

Csöndes és néma a harez az automobil és a bérkocsik között a francia metropolisban. Tehetetlen és tragikus, mert egy-két év múlva az automobil használata tetemesen olcsóbb lesz, ezenfelül gyorsabb és kényelmesebb. A hol oly óriási a kocsiforgalom, mint Párisban, a városatyák is jobban szeretik az «auto»-t, kevesebb helyet foglal el és nem koptatja úgy a faburkolatot, mint a lovak patkói.

A gyorsaság a jelszó s minden intézménynek alkalmazkodnia kell hozzá manapság.

Ah, Napoleon még nem gondolt száz év előtt gőzhajóra sem!... Ha az ő korát megelőzte volna Fulton, ki tudja elképzelni, mivé fejlődtek volna még az ő világhódító tervei? Lett volna-e oka fájdalmas felkiáltására:

— Ha nekem olyan hajóim lettek volna, mint Angliának!...

El volt telve a szárazföldi hadseregével, s nem gondolt a hajóágyúkra és bombákra.

Előttünk van egy új perspektíva: a levegői háború réme. Alig kétséges, hogy a fenyegetett országok fölött elrohanó repülőgépek megmérkőznek a leghatalmasabban szervezett tengeri hajórajjal. Hasonló pusztítást nyújt a levegőben szembe kerülő repülőgépek serege. Nem lehetetlen mégsem, hogy a repülőgép e roppant hatalma fogja megteremteni a békét.

A mint megszoktuk az automobil, meg fogjuk szokni a repülőgépeket, nem telhetik be egyik évnél több s már Európa népei új virradatra, új átváltozásra ébrednek. A repülőgépek harmincz-negyven vagy több méternyi magasságban suhannak el majd fejünk felett, csendesen, az emberi szellem győzelmes tudatában, szetterjesztve fehér szárnyaikat a kékségben, mintha nemes hattyúk szállanának.

Párisban és környékén gyakran látjuk őket: Farmant, Wrightet, Delagrange-t és másokat, Issy mellett egy egész léghajó-negyed keletkezett, nagy gyárakkal, hol a géprészletek, motorok készülnek az utolsó szögig.

A francziák voltak az elsők a léghajó felalálásában, a repülőgépben is az elsőseget akarják megtartani: C'est la gloire! Ez a gloire! A parlament nemrégiben ezért szavazott meg hatszázezer frankot különböző buzdításokra s a francia léghajós-klub egész tömeg díjat tűzött ki különböző mérközésekre. Farman néhány hét előtt röpült Issyból Reimsbe s a kormányának egy tuczat óriási nagyságú kormányozhatója van, körülbelül mindegyik jóval hosszabb, mint a pesti Operaház.

A tavasszal lesz az első nagyobb mérközés

PIHENŐ.

a repülőgépek között. Calais-tól Dowerig, a Manche-csatornán át; hol oly gyakoriak a viharok.

A francziák azért csinálták meg a léghajókiállítását, hogy ezzel is biztosítsák maguknak az elsőséget a léghajózás történetében.

A Grand Palais rendkívül terjedelmes üvegcsarnokában hosszszában van felfüggesztve a «Bordeaux városa» kormányozható léghajó. Sárga a testburkolata s fel lehet menni a csónakjába, alaposan megvizsgálva minden részletét. Hasonlóképen Wright, Delagrange, Farman, Blériot repülőgépeit így lehet tanulmányozni, melyet még egy év előtt nem engedtek meg senkinek.

A repülőgépek és léghajók egész tömege van itt egybegyűjtve. Csak itt látni ama heves és lázas vágy kitörését, hogy birtokunkba kerítsük, a mit a természet megtagadott tőlünk: a szárnyakat.

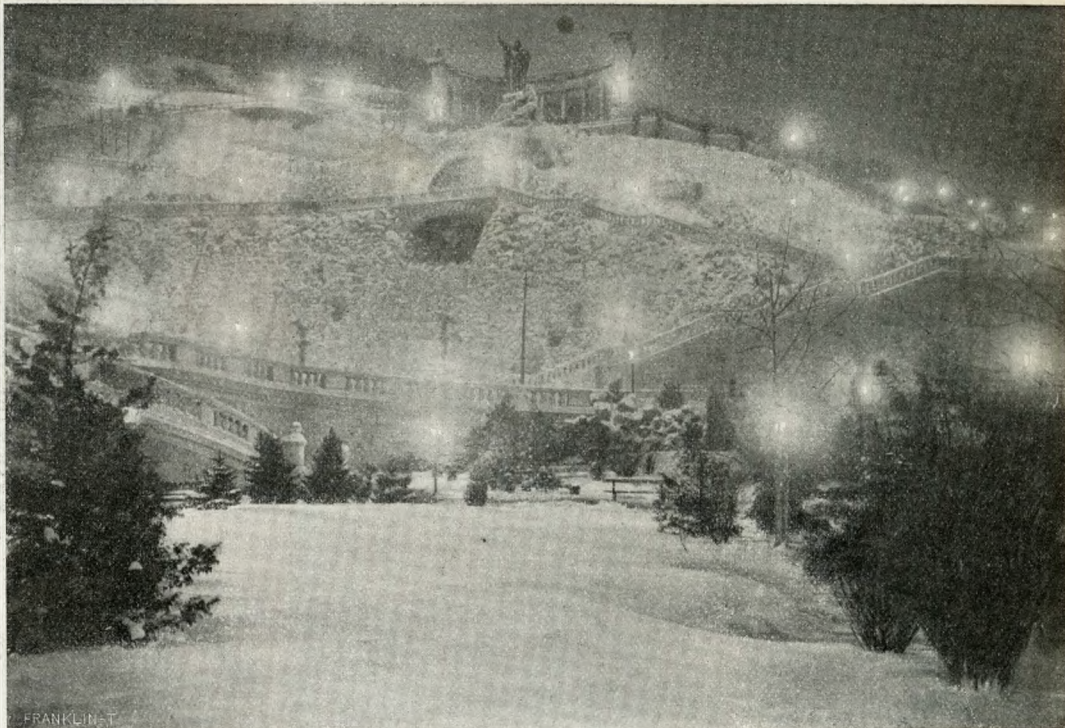
Esnault Pelterie, az egyik léghajós, meghívta a köztársasági elnököt egy levegői körútra. Fallières azzal felelt:

— Merci. Elfogadom.

Ez közvetlen azután történt, mikor Wrightet kérdezte Fallières a közmunkaügyi miniszter jelenlétében:

— Mondja, monsieur, teljesen biztosnak érzi magát a gépén?

— Sokkal biztosabban, mintha vasuton utaznék. L. K.

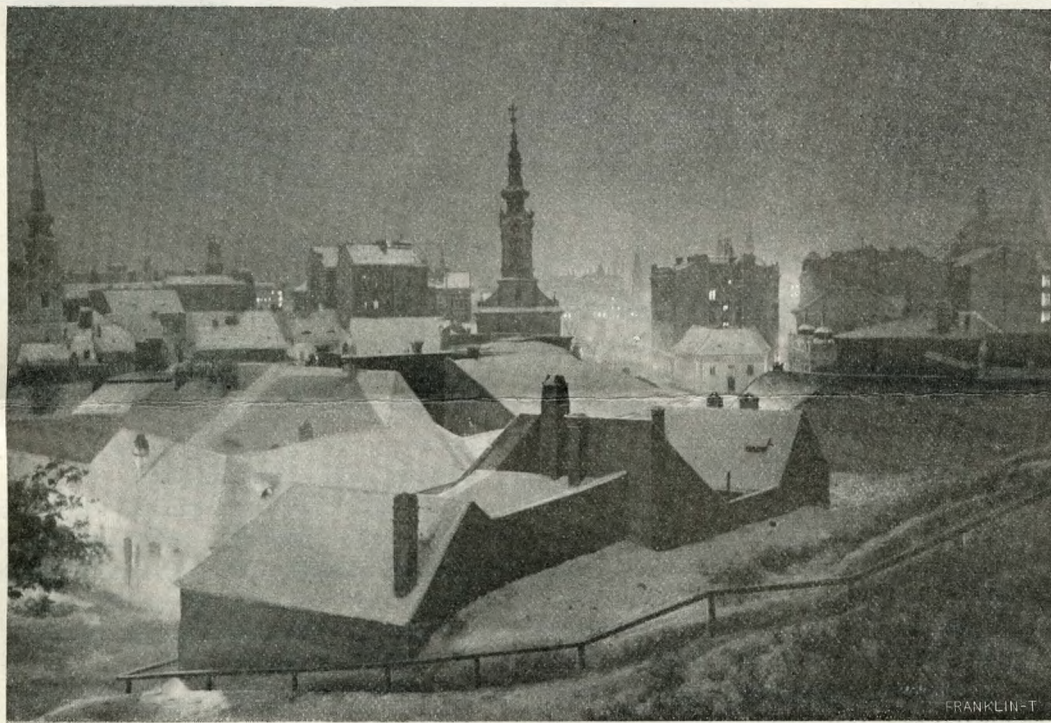

A GELLÉRT-SZOBOR KÖRNYÉKE.

Mennyi zabolátlankodásra hajlandó indulatot kötle, mennyi — pusztításra is alkalmas — cselekvő erőt szorít a hasznos foglalkozás szolgálatába, mint a vezeték a villámot. Valóban: a legkitünőbb rendőrség maga a munka. Az emberek, ha dolgoznak nem verekednek, nem késelnek, nem lövöldöznek egymásra. De mihelyt nem dolgoznak, a rend fölborul, lelkük fegyelme megbomlik és pusztítóvá züllik minden energia. Vajjon gondolnák-e a munkának erre az erkölcsére azok, a kik derűre-borúra rendezik nálunk — a sztrájkokat?

★

Magyarok Bécsben. Annak a hivatalos statisztikának, a mely a minapában jelent meg Bécs városa idegenforgalmáról, van egy adat-csoportja, a mely bennünket igen közelről érdekel. Ez az adatcsoport ugyanis arról ad számot, hogy a császárváros magyar vendégeinek a tömege az utóbbi években egyre fogy. 1904-ben még közel nyolcvanezer magyar vendég duzzasztotta bőségesre az osztrák székváros idegenforgalmát, tavaly, 1908-ban már fele annyi magyar ember se fordult meg Bécsben. Összesen harmincnyégezer. Pedig Magyarország lakossága nem fogyatkozott meg az utóbbi esztendőkből, az utazási kedv meg annyira föllendült, hogy szinte kinötte a vasutat. Ha ki lehetne számítani kilométerekben, hogy mennyivel többet

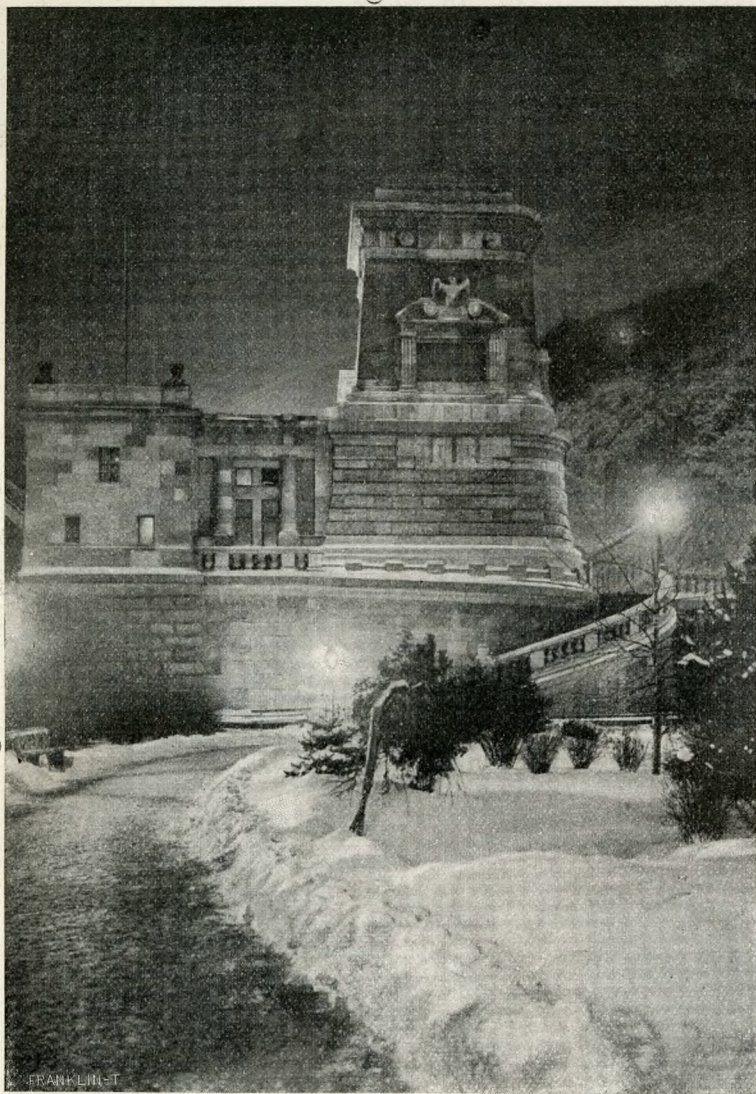
TABÁN A GELLÉRT-HEGYRŐL NÉZVE.

A HÉTRŐL.

A legjobb rendőrség. A kőbányai úton egy embert agyonszúrtak, egy másiknak keresztül lőtték a tenyerét. A Turul-utczában egy napszámos csákánnyal terített le egy másikat. A Telep-utczában két kocsis összeszurkálta egymást. Az Üllői-úton egy munkás megkéselt egy gázszerelőt. A Szabolcs-utczában egy fűtő mellbe lőtt egy üveget. A Sziv-utczában egy napszámos agyonszúrt egy asztaloslegényt. A Hungária-körúton korcsmai verekedésben revolverlövessel megsebesítették a korcsmárost és két munkást. Mindez a gyilkosság, vérengzés, verekedés egyetlen egy város egyetlen egy napjának bizonyára nem is egészen teljes rendőri krónikája. Egy vasárnapi, tehát egy olyan napé, a melyen a munka szünetel, a gyár, a műhely zárva van, de nyitva marad — a korcsma. Semmi se áll tőlünk távolabb, mint egy olyan szándék, hogy a vasárnapi munkaszünet, a hetedik nap megszentelt pihenése ellen izgassunk. Erre a szünetre, pihenésre, a köznapi lárma ünnepi meghalkulására szükség van. Bizonyára eljön majd az a szebb, szelidebb és boldogabb kor, mikor az ünnep fehér napját a műveletlen és garázda indulat mámoros féktelenkedése nem teszi majd ilyen vérfoltossá. De elolvassán a munkátalan nap krónikáját, önkéntelenül is előtölul bennünk a gondolat: micsoda óriási fékező energia és fegyelemtartó erő van a munkában.

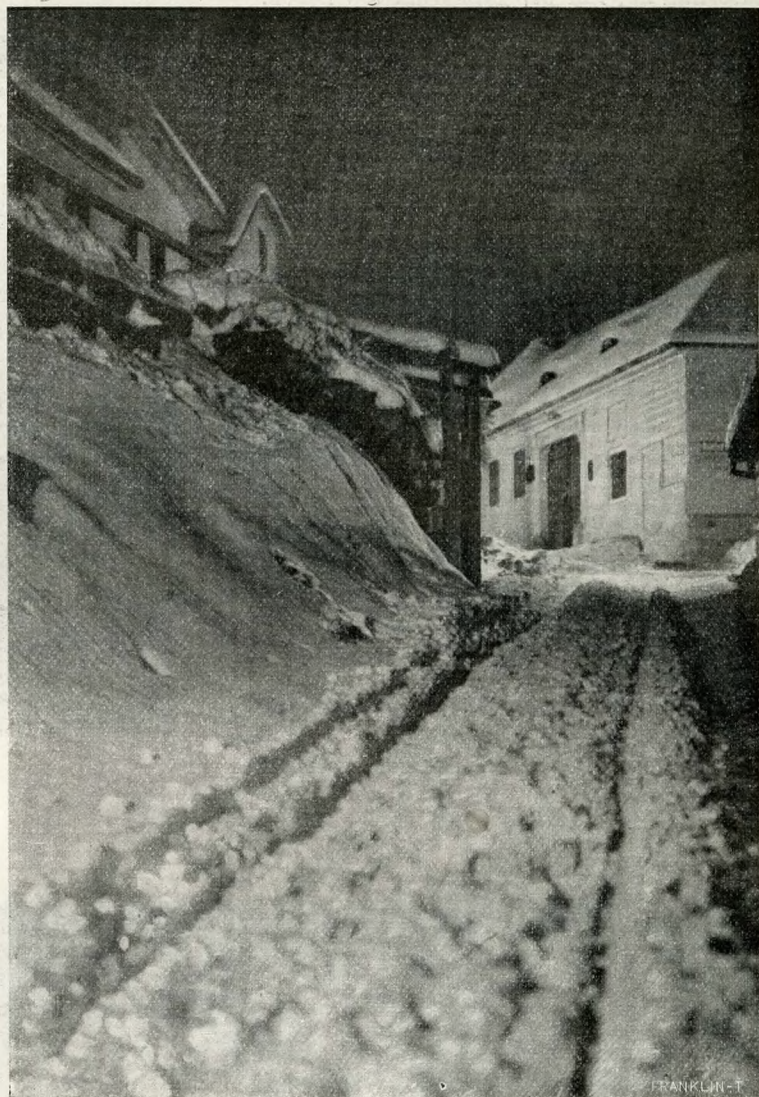

A HEGYALJA-ÚT.

FRANKLIN-T

A BUDAI ERZSÉBET-HÍDFŐ.

FRANKLIN-T

A HADNAGY-UTCA.

FÖLVONTATJÁK A SZÁNKÓT.

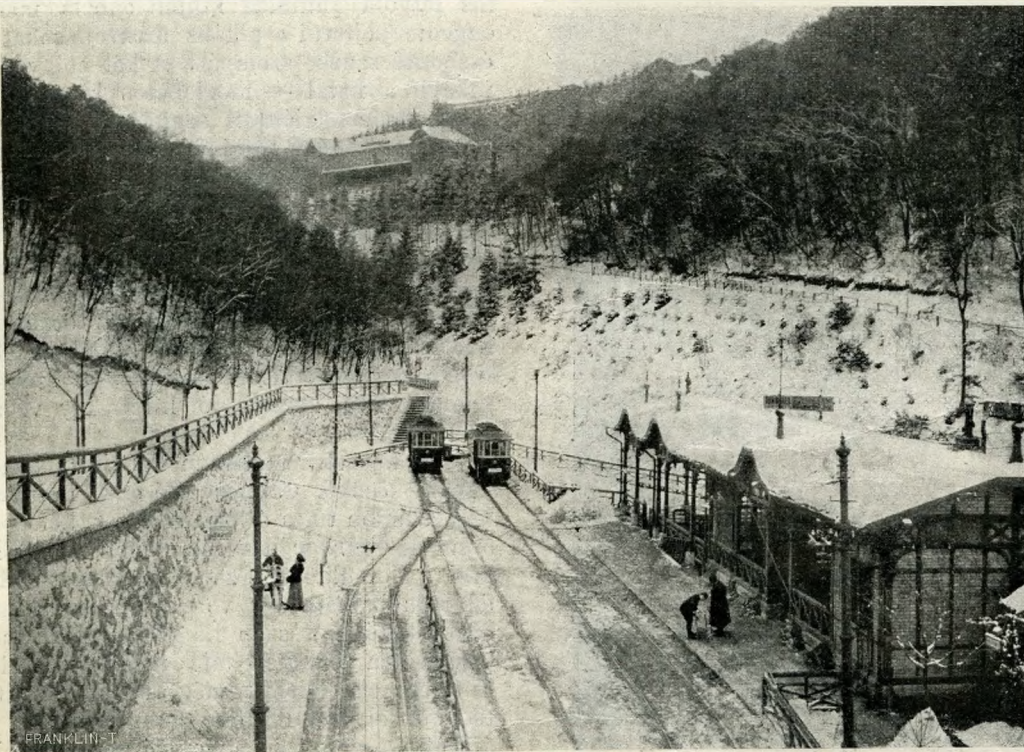
hogy a szép hölgy kocsiját baleset érte, eltört a forgatyúja. Mikor mi először találkoztunk vele, Almond véletlenül meglátta a gépészt és oly czéhbelijére ismert benne, ki Londonban a selejtesek közé tartozott. Ennélfogva, midőn hallottam, hogy ez az ember ötszáz frankkal Párisba ment új forgatyút vásárolni, komolyan kezdtem találni a helyzetet és nem törődve a korábbi visszautasítással, újból felajánlottam szolgálataimat.

Az amerikai miss felemelte fátyolát és Jupiterre, öröm volt ránézni, látni mély tűzű, őszinte nézésű szemét, piros, ezúttal ugyan kissé bánatos, de másképp a humor iránti finom érzékre valló ajkát és barna haját, melynek fodrai fülecskéire simúltak és melynek egyes fürtjei fehér nyakára omoltak. Szívem mélyében mintha ujjongás támadt volna ily tökéletes szépség láttára. Szokatlan idegesség vett erőt rajtam, mikor megszólítottam.

Végtére is el kellett hajtatom az Avenue de la Grande Arméeba, keresni az eltűnt embert és egy új forgatyút beszerezni. Emlékszel talán, hogy első kísérleteimet az automobilsporthoz én is — mint annyi más, — egy Benz-motorral tettem és így jól tudhattam, hova kell fordulnom. Senki se tudott semmit az emberről. Jó pénzen rávettem egy legényt, hogy az egyik kocsiról szedje le a forgatyút

EGY VILLAMOS KOCSI RAKOMÁNYÁNAK FÖLVONULÁSA A HEGYRE.

A VILLAMOS VASÚT ZUGLIGETI VÉGÁLLOMÁSA TÉLEN.

TÉLI SPORT BUDAPESTEN. — Balogh Rudolf fölvételei.

és midőn visszasiettem, vadregényes ötletem támadt. Kénytelen voltam eszmémet az ámuló Almonddal is közölni, de lelkére kötöttem, hogy soha senkinek ne szóljon. Azután felajánlottam szolgálataimat a szép amerikai leánynak a pénzzel elszökött gépész helyett. Az egész terv villámként cikázott át agyamon, midőn kocsim gyorsan végiggördült a Bois útjain, és nem volt időm a nehézségeket, melyekbe a kivitel ütközhetett, jól átgondolni. Csak egyet éreztem, hogy ily szép lányt még nem láttam; és elhatároztam, hogy mindenáron igyekszem közelebről megismerkedni vele. Csak egy módját találhattam ennek. Nem mondhattam neki: «Én Mr. John Winston vagyok, igen tisztességes úriember. Az ön szépsége hirtelen a legőszintébb bámulattal töltötte el lelkemet. Megengedi, hogy franciaországi kirándulásában kísérője legyek?» Ilyen beszédem még egy amerikai leány is megütökölt volna. A helyzet gyors elhatározást igényelt. Vagy le kellett mondani a leányról, vagy csel-fogáshoz folyamodni. Azt hiszem, tisztán látod, hogyan állt a dolog.

A legelső pillanatban új bonyodalom támadt. A Bois közepén megállítottam az imént a kocsit egy perczre, hogy régi minőségemben — mint John Winston — új énem, James Brown részére bizonyítványt állítsak ki; de a mint ezt az okmányt az állás elnyerése iránti kérel-

mem támogatása végett bemutattam, Miss Molly Randolph (neked megmondhatom a nevét) felkiáltott, hogy ismeri az anyámat. Milyen furcsa véletlenek vannak az életben! Úgy látszik, megismerkedtek Párisban. De a koczka el volt vetve, a miss szolgálatába fogadott. A Napiert Almondra bízom, kinek általánosságban utasítást adtam, hogy lehetőleg közelünkben maradjon, de vigyázzon, hogy meg ne lássák. Két nap óta immár *chauffeur* vagyok, *mécanicien*, vagy akárminek nevezed, oly leány mellett, kinél bájosabb teremést nem találhatsz ezen a csupa gyönyörrel kínákozó világon.

Magam elé képzellek, barátom, a mint Davosban a chaise longue-on heverve és a verőfényben sütkérezve, halk füttyszóval olvasod e sorokat. Ma este nem érek rá többet írni. A mi hátra van, várjon holnapig.

Igen őszinte és izgatott barátod

Jack Winston.

Jack Winston Lord Lane-nek.

Hôtel de Londres, Amboise, decz. 3-án.

Kedves Montie!

A bonyodalom növekszik. A leány felséges. De olyan dolgok történnek, melyeket előre nem láthattam és a melyek nincsenek inyemre. El kell taposnom egy férget — és el is fogom taposni. Ezt a leveletem hálószobámban írom, reggel háromkor. Az éjszaka gyönyörű, inkább